

BAŞKA, UZAK, KİMSESİZ BİR YER

Ayşe Ünüvar

- İçimdeki uzağa yürümeye karar verdim o gün. Eski taş evlerin koynuna saklı fesleğen kokularını geçip kadife çiçeklerine selam vermeyi ihmal etmeden yaptım bunları. O daracık yola varmak, kelimelerim için anlamlı olacaktı. Öyle hayal ediyordum ya da bana öyle geliyordu. Eskimiş o kadar çok şeyin yanında, suyu kurumuş çayı gördüm önce. Bir mezarlık duruyordu eskisi gibi. Karakavakların bedenleri iyice kalınlaşmış, kararmış, yaprakları koyulaşmıştı. Mezar taşlarını kalın yosunlar kaplamış, bazı isimler silinmiş, aşınmış, taşlar da kırılmıştı. Hiç bilmediğim bu mezarlık, beni hep bilmediğim esirgenen düşüncelere salar da kendimi toplayamazdım. Yine öyle oldu. Eski duvara çıkıp oturdum. Eskiden kuşları ve suyun sesini dinlerdim. Acım geçer içimdeki, bulutlar dağılır, şöyle bir silkelenirdim. Sarmaşıklar olurdu karakavakların böğrüne sarılan. Mavi mavi açarlardı tam bu aylarda. Gelin eteği gibi geniş, mutlu mutlu sallanırlardı titreyen yelde. Bakındım. O vakit bir serçe kondu hemen yanımdaki ak dikene. Bir barı serçesi. Sahi ötüp duran o kuşlar neredeydi şimdi? Bülbül derdi büyükler. Çaybaşı bülbülü. Barı bülbülü de derdi dedem. Sahi dedem neredeydi ya da babaannem? Hiç unutmam böyle bir aydı. Temmuz. Tam ortası desem de olur yani. Yine buralara kaçmış; dar, koyu, gölge barılıkları atlamış; çayda uzun uzun yüzmüş; üzerimizi çakıl taşlarına yatarak kurutmuş; kaybolan terliğimin tekini elime alıp hava kararırken eve varmıştık. Yüzlerimiz korku dolu ama safa yatıp annemden fırça yemekten kurtulmanın yollarını arıyorduk. İki dizi yerde, arkasını balkondaki kazık yastığa dayamış oturuyordu babaannem. Dedem öleli iki yıl olmuş, ardından yatalak kalmıştı. Hep otururdu aynı balkonda, hem de

akşama kadar, başka da çaresi olmadığına ermezdi çocuk aklımız. Yanına koştuk. Yarı üzgün, yarı ağlamaklı, yarı kurnazca yaptık bunu. Hemen anladı. Annem kızacaktı. Bize hiç kıyamaz, yalanımıza zorunlu ortak olurdu, “Ne yapacağız? Çok geç kaldık.” deyince. “Evin arkasına varın hemen, ermiş vişneleri kolunuza bulayın iyice, sonra bağırarak koşup gelin bana doğru. Düştü, kolu kanadı deyin...” Düşmüştüm. Kolum kanamıştı ama kıkır kıkır gülmekten alamıyordum kendimi. Üzerimdeki beyaz kısa kollu da vişne rengine boyanınca, annemim kızgınlığı katmerlendi ama dövmedi bizi. “Hep aynı geç kalma, hep aynı yalanlar, hep aynı katmer ama çocukluk işte.” dedi babam, bizde kurtulduk o gün. Babaannemim bize kanat gerdiğini hep bilir, yine de ses etmezdi annem. Biz de hiç düşünmezdik koca kadının vişne ile kanı ayırt edebileceğini çünkü babaannem ondan da büyük, hatta en büyük kadındı buralarda... Şimdi, şu tam önümde duran mezarlara bakınca onu hatırlıyorum. Bu mezarlık, onun yattığı aile mezarlığına oldukça uzak. Hatta buraya bir daha hiç mezar açılmamış belki de. Ta o günlerde, çocukluğumda, ağzına kadar doluydu burası. Otları hep sarı olur. Sarı otların içlerinden ağaç böğürlerine mavi sarmaşıklar yılan olur, sarılırlardı. Korkudan girip koparamazdık bile. Mezarlıklar korkuturdu bizi. Oysa ölülerin değil, dirilerin zararlı olduklarını büyüdükçe anladık. İşte o günlerden kalma, girmedığımız ama bizi dinlendiren hayallerimizi tartıp ölçtüğümüz bu duvar, eskimiş şimdilerde. Zaman akmış, yaşlar zamana uymuş ama kalpler dipdiri. Beni buraya, bu eski zamana çağıranda bu sanki. Eskimeyen, hâlâ çocuk kalan kalbim. Belki de yorulmuş. Eski şeylerin ara yerinde bir yenilik arıyorum. O yenilik burada sanki. Bu yolun sonunda. O gölgesi derin, saklı, sırlı yolda. Oraya varmak için çok uzun yoldan geldim bugün. Beni buraya çağıran şey, çocuk saflığımda o yola sakladıklarım. Eskiden ne kalmışsa neden değerli, bugün bunu bulmaya geldim sanki? Etrafta deli divane cırcır böceği sesi. Vakit öğle. Gölgeler sakın. Güneş yakıyor. Birkaç kız çocuğu koşarak geçiyor önümden. Öyle, selamsız sabahsız. Etekleri mavi. Mezarlıkta eskiden açan o sarmaşığa benzetiyorum önce. Sonra geçiyor. Sıcağı dinlemeyip çayın kenarından kenarından düşüyorum yola. İlk, o ağaç karşılıyor beni. O meşe ağacı. İyice yaşlanmış. Birkaç teyin oynuyor üzerinde. Delik deşik olmuş bedenini, yuva etmişler kendilerine. Oysa! Oysa biz el ele tutuşup çepeçevre sarardık onu. Başımı kaldırıp bakıyorum. Dalları bayrak gibi açılmış gökyüzüne. “İçim kof ama ayaktayım.” der gibi göz kırpmıyor, üzerime bir yaprak bırakıp. Alıp cebime koyuyorum yaprağı. Uzaklara götüreceğim diyorum içimden. Seni çok uzaklara. Benden bir parça. Senden bir parça diyorum sessizce. İçimdeki kız çocuğu sesleniyor o vakit. Eğil, yine eskisi gibi bir şey söyle kalbine. Söz dinliyor fısıldıyorum: “İnsan neden yaşar ki? Yaşadık madem senin gibi ol-

mak var. Öyle acılı ama derin. Yaşadığının farkına varır gibi...” Bir yaprak daha düşüyor bedeninden. Alıp sessizce dudaklarıma götürüyorum. İki yaprağım var şimdi. İki yapraklık ömrüm kaldı belki... Bir pelit düşüyor o vakit. Hem de tam kalbimin üzerine. Pat diye bir ses bu. Sanki uyarır gibi. Anlıyorum. Gözlerim dolarak sarılıyorum o gövdeye. “Ağaçlara sarılmak dinlendirir insanı.” diyor babaannem oturduğu balkondan. “Ağaçlar duyar.” diyor hemen ardından. “Kimsenin duymadıklarını duyar ağaçlar. Bir derdin varsa fısılda onlara, tutma içinde...” Eğilip ne var ne yok anlatıyorum sonra... Dinliyor. Dinliyor da tek yaprak düşmüyor bedeninden... O da biliyor, kendimi arıyorum ben! Kendimi bulur muyum bilmem? Aramak, bunca yıla tekabül ettiyse bulmaya ömrüm yetecek mi ki? Yetmese de aramaya çıkmak bile biraz sakinleştirdi ruhumu. Öyle ya gidip bulacağım şimdi; o evi, bahçeyi, tahta merdivenleri, dondurma yalamaya doymayan fırfırlı etekli kızı ve kızmayan annesini... Sonra yemyeşil bahçedeki kadife çiçeklerini, asma güllerini, akşamsefalarını, gülşen çiçeklerini ve pembe karanfilleri. Bir de o salıncağı. Sonra, tam da bizi o eve götüren fındıklı mağara yolu. Sahi neden mağara derdik o yola, şimdi anladım? Bak güneş tam tepede. Ortalık alev alev yanıyor sanki ama burası, bu yol öyle mi? Âdeta buzdan bir serinlik var bu yolda. İki yakasına sıralanmış örgü fındık ağaçları, yukarıda kollarını birleyip bir tünele çevirmişler burayı. Sanki yeşil bir mağaranın içine dalıyorsunuz. Hadi daldınız diyelim. Çıkmak da istemiyorsunuz. Zira bu koku var ya. Bu koku. İşte, inanın fındığın bol yetiştiği memleketlerde bile yok. Taze fındık her yerde böyle kokmuyor azizim, ben şahit oldum buna çocukluğumda. Nedenini bilemem ama babaannem hep bir hikâye anlatırdı bu yola dair. “Herkes de bilmez ha bu yolu. Siz nasıl keşfettiniz?” demişti bir seferinde. Ben de “çayda çimdikten sonra eve erken gelmek için bağların arasından geçtiğimizde gördük” demiştim. “Onu da gördünüz mü?” demişti. “O kim babaanne?” demiştim. Susmuştu. Sustukça zorladık onu. Önce kardeşlerimle, sonra diğer çocuklarla. Bir sana diyeceğim dedi bir gün ama kimselere demeyeceksin. Tamam demiştim. Sözümü de tuttum. Ta ki bugüne kadar. İşte hikâye burada başlıyor. Bana sirayet eden, dinlendiren, heyecanlandıran bu hikâyeyi birden hatırladım bu yaşımda ve o uzak yoldan ta buraya, çocukluğuma geldim. Bulursam, sezersem, dilim değerse size de anlatacağım. O evin, o bizimle yaşıt, fır fır dönen eteği olan kızın eviyle de ilgisi vardı babaannemim anlattığı hikâyenin. Ahşap, koyu yeşile boyanmış bir kapısı vardı bu evin. Fındıklı yolun tam sonundaydı bu ev. Eğer bir adım yana saparsan fındıklı yola hiç uğramadan bu eve varabilirdin ve fındıkları, çit hâlinde bahçenin kıyısına dikilmiş, sıklaşmış ve budanmamış zannedebilirdin. Öyleydi de... “Bilen az”

derdi babaannem. “Aman anam ha kimselere deme, bilen az olsun varsın da” derdi durup durup...

Velhasıl o evin bir kızı varmış zamanın behrinde. Artık kaçınıcı behri bilmezmiş babaannem. Aynı evin yerinde bir konak varmış eskiden. Bu konağın tek kızı da bu kızmış. Uzun fır fır dönen etekler giyer, fındık dallarına sarılır dans edermiş. Sonra, şırıl şırıl akan çayın başına kadar varmış bir gün. Eteklerini toplayıp suya girmiş. Yürüdükçe buz gibi su, iyi gelmiş kalbine. Zira kalbi hastaymış bu kızın da kimselere diyememişler. Yürümüş. Yürümüş. Suyu avuç avuç havalara atıp bir türkü söylemeye başlamış. Söyledikçe uzaklaşmış bağlarından. Uzaklaştıkça açılmış yüreği. Farkına varmadan çayın en derin yerine kayıvermiş ayağı. Bir söğüt ağacının dalına tutunmak için çabalamış. Çabaladıkça narin dalları gövdesinden kopmuş taze söğüdü. Ağlamaya başlamış ağaç. Kız ağlamış. Ağaç ağlamış. Sonra o yerlerdeki tüm ağaçlar ağlamaya başlayınca çay yükselmeye ve derinlik artmaya başlamış. Üzülmüş söğüt. Bakmış kız ölecek. Suyu kadar eğiş belini. Kız dallara tutunup çıksın istemiş. Tutunduğu her dal elinde kalıyormuş kızın. Sonra bağırılmış söğüt. Uzun yaprakları gibi uzunca bir nidaymış bu! “Ağlamayın!” demiş diğer ağaçlara. “Ağlamayın yoksa kız ölecek.” Ağlamayı kesmişler ama kız hâlâ debeleniyormuş suyun içinde. O vakit bağırılmış söğüt, “sarılın birbirinize”. En çok fındık ağaçları işitmiş bunu ve sımsıkı yanaşmışlar birbirlerine. Sonra tüm dallarıyla kucaklamışlar birbirlerini. O vakit, iki tarla arasındaki fındıklar birleşince bir koyun sürüsü çıkmış ortaya. Yeni biçilen ekin tarlasının toplanmayan başaklarını yiyormuş koyunlar. Çoban çığılığı duymuş sonra. Koşmuş, varmış. Saçları suçiçeği gibi sapsarı bir kız var çayın içinde. Duramamış atmış suya, kızı kollarına alıp fındıkların altına uzatmış boylu boyunca. Kız nefes almıyormuş. Eğilmiş nefes vermiş. Bir nefes bir nefesi ancak böyle duymuş dünya yüzünde. Kız oğlana oğlan da kıza vurulmuş ama ne çare. Oğlan çoban, kız o bağların tümünün sahibinin tek kızıymış. “Olmaz!” demiş adam. Bir şehir yürümüş fındıklı bağlara, adamın gönlünü etmek için. “Olmaz ki olmaz!” demiş. Ölse olmaz. Kızın kalbi büyümüş. Ne yer ne içer olmuş. Oğlan gizli gizli fındıklı yoldan kızı gözler, sevdiğine dua eder, iki damla gözyaşını akıttığı mendili dallara asar olmuş. Dalların da mendillerinde çoğalmaya başladığı bir günde, kızın babası olanları anlayıp oğlanı vurmak isteyince kurşun sekip kızın kalbine saplanmış... Ölmüş derler kız için. Bazıları da ölmemiş, o fındıklı yolda dolanır dururlarmış geceleri, çoban oğlanla el ele... diyesilermiş. Babaannem dolanıp durduklarına inanarlardı. Fındıklarınsa onların aşkını saklamak için böyle iç içe geçip örüldüklerinden söz eder, buna kalbiyle inanırdı... Kalbimle inandığım için buradaydım ben de... O kız çocuğunun -her nedense- çoban ile sarı,

uzun saçlı, kalbi hasta kızın torununun torunu olduğuna inananlardan...
Öyle ya inanmak yaşıyor insanı, bir de sırrını ağaçlara fısıldamak...

Fındık kokusu burnuma yeniden geldiğinde garip bir şey geçiverdi önümden. Gölge yol, iğne atsan saklayacak derinlikteydi; kimi saklıyor diye düşünmeden seğirttim ardından. Her dönemeçte bir şey takılıp kalıyor, ben de her takılanı toplayıp cebime katıyordum. Yolun sonuna vardığımda, yoldan çıktığımı anladım. Dönüp baktığımda fır fır dönen etekli kızın evlerinin eskimiş, yıkılmış, yıkık duvarlarınının toprak yerlerinde yabani otlar bitmiş olduğunu gördüm. Üzuldüm. Üzülmedim, ki aklıma geldi ve elimi cebime attım... Dallara takılı kalan şeylerin eskimiş bir gelin eteğinin fır-fırları olduğunu gördüğümde, yeniden dönüp çıktığım yola baktım. Yol yoktu! Fındık ağaçları yoktu! Ben yoktum! Sadece ağaçlar vardı aynı türküyü durmadan söyleyen...